

Sähköinen julkaiseminen ja tiede- ja tietokirjakustantajat

Olli Kleemola
Oy Sigillum Ab

Sähköinen julkaiseminen ja tiede- ja tietokirjakustantajat

Taustaa ja lähtötilanne

Kirja-alalla on käynnissä murros, jota esimerkiksi Kirjailijaliiton lehdessä luonnehditaan ”vuosisadan mullistukseksi”, nimittäin äänikirjojen suosion suuri kasvu.¹ Myös jo vuosia tuloaan tehneet e-kirjat tulivat kevään 2020 koronakriisin myötä tutuiksi yhä useammille suomalaisille². E-kirjat ja niiden tuotanto ovat jo vuosia askarruttaneet monia kustannusalan pieniä toimijoita. Ensi silmäyksellä saattaa näyttää siltä, että e-kirja tarjoaa ratkaisun niin kasvaviin varastointikustannuksiin kuin levitysresurssien pienuuteenkin.³ Asia ei kuitenkaan ole aivan yksinkertainen. Etenkin äänikirjojen tuotantokustannukset ovat suuret, ja pahimmillaan ne ajavat pienet kustannusalan toimijat osaksi digitaalista alustataloutta, kun yhtäältä äänikirjojen tuottaminen on kallista ja toisaalta suurin osa tuloista valuu äänikirjojen jakelupalveluille, kuten Juha Pietiäinen toteaa ansiokkaassa blogikirjoituksessaan Terra Cognita -kustantamon verkkosivuilla.⁴ Murroksen myötä myös kirjojen levityskanavat muuttuvat kun e- ja äänikirjoja ei enää myydäkään perinteisten kirja- tai edes verkkokirjakauppojen kautta vaan yhä enenevässä määrin lukuaikapalveluiden kautta.⁵ Myös e-kirjojen tuotantoprosessiin liittyy omia haasteitaan. Ongelmista huolimatta e-kirjat ovat kiistan osa nykyistä lukemisen kulttuuria, ja monelle pienelle toimijalle e-kirjakustantamisen aloittaminen on käytännössä välttämätöntä. Ilmiötä on kuitenkin käsitelty Suomessa verrattain vähän nimenomaan kustantajan näkökulmasta. Tässä yhteydessä yksi keskeisistä suomenkielisistä teoksista on Suomen Tietokirjailijat ry:n kustantama selvitys *Kirja muuttuvassa tietoympäristössä* (Inkinen & Löytönen & Rutanen (toim.) 2014). Lisäksi Tero Salmén on opinnäytetyössään *Sähkökirjojen tuotannon työnkulku* (Salmén 2010) kuvannut sähkökirjojen tuotantoprosessia.

Tässä Oy Sigillum Ab:n tuottamassa ja Suomen Tiedekustantajien liiton apurahalla rahoittamassa selvityksessä tarkastellaan e-kirjojen tuotantoa nimenomaan suomalaisen pienen tiede- ja/tai tietokirjakustantajan näkökulmasta.⁶ Tavoitteena ei ole kaikenkattava yleisesitys vaan nimenomaan käytännöllisiin kysymyksiin keskittyvä opas sähköiseen julkaisemiseen siirtymisestä kiinnostuneelle kustantajalle. Selvityksessä keskitytään kolmeen pääkysymykseen:

- Miten e-kirja ja perinteinen kirja eroavat toisistaan sopimusteknisesti?
- Mitä seikkoja kannattaa ottaa huomioon kirjan tuotantovaiheessa?
- Miten e-kirjojen jakelu toteutetaan ja miten kirjoille voidaan saada mahdollisimman hyvä näkyvyys niukoista markkinointiresursseista huolimatta?

Selvitys, joka jaetaan Oy Sigillum Ab:n verkkosivujen ja sosiaalisen median kautta vapaasti kaikille kiinnostuneille, pyrkii osaltaan edistämään e-kirjojen julkaisemista ja jakelua Suomessa.

Kysely

Helmikuussa 2021 Suomen Tiedekustantajat ry:n jäsenille toteutettiin kysely, jonka tavoitteena oli selvittää sähköisen julkaisemisen tämän hetken tilannetta pienten tiede- ja tietokirjakustantajien keskuudessa. Kysely tuotti kaikkiaan 20 vastausta. Vastaajista kolme on tiede- ja 12 tietokirjakustantaja ja viisi julkaisee sekä tieto- että tiedekirjallisuutta. Vastaajista kaikki paitsi yksi ovat tieteellisiä seuroja tai järjestöjen, oppilaitosten tai tieteellisten seurojen kustannustoiminnasta vastaavia toimijoita.

Vastaajista kolme julkaisee kirjojaan yksinomaan painettuna, kolme taas harjoittaa yksinomaan sähköistä julkaisutoimintaa, mutta ehdoton enemmistö eli 14 toimijaa käyttää kumpaakin formaattia. Vastauksissa nousikin esille myös se, että sähköisille julkaisuille on kysyntää ja ne nähdään keskeisenä ja tärkeänä osana kustantajien toimintaa – ainakin tiedejulkaisemisessa ne ovat nykyään jo monella tapaa oletusarvo.⁷ Tähän vaikuttaa tietysti myös se, että monet yliopistokirjastot ovat viime vuosina linjanneet hankkivansa julkaisuja ensisijaisesti elektronisina. Ymmärrettävästi enemmistö kirjojaan tällä hetkellä ensisijaisesti paperimuodossa julkaisevista toimijoista kertoikin kyselyssä pohtineensa osittaiseen sähköiseen julkaisemiseen siirtymistä, ja yksi toimija harkitsi jopa kokonaan sähköiseen julkaisemiseen siirtymistä.⁸

Koska kyselyyn vastanneet ovat etupäässä ei-kaupallisia toimijoita, argumentteina sähköisen julkaisemisen puolesta esitettiin ennen kaikkea pyrkimys julkaisujen maksimaaliseen saavutettavuuteen sekä avoimeen julkaisemiseen, jonka mainittiin olevan esimerkiksi Opetusministeriön tieteellisille seuroille antaman julkaisutuen vaatimuksena nykyään. Sähköisen julkaisemisen puolesta esitettyinä argumentteina nousivat kuitenkin esille myös julkaisuprosessin sujuvuus sekä taloudelliset näkökohdat.⁹

Kyselyyn vastanneiden toimijoiden epäkaupallisuus näkyy myös vastaajien käyttämissä julkaisukanavissa: monet jakavat julkaisemiaan teoksia avoimeen levitykseen esimerkiksi omien verkkosivujensa, OJS-järjestelmän tai erilaisten akateemisten verkostojen ja tietokantojen kuten Researchgaten tai Doria.fi:n kautta tai ovat ainakin siirtymässä avoimeen jakeluun.¹⁰ Vaikka edellä esitellyt jakeluväylät ja toimintamallit varmasti takaavatkin kirjojen leviämisen, ne eivät sovi ainakaan ensisijaiseksi ratkaisuksi kaupallisin periaattein toimivalle kustantajalle, joka haluaa julkaista kirjoja sähköisessä muodossa. Yksi kyselyn vastaajista oli kuitenkin luetellut myös kaupalliselle toimijalle soveltuvia myyntikanavia kuten Ellibsin, Nextoryn, Suomalaisen kirjakaupan verkkokaupan, Adlibriksen sekä Elisa Kirjan.¹¹ Tuonempana tässä selvityksessä tarkastellaan tarkemmin e-kirjatuotantoa ja jakelua nimenomaan kaupallisin periaattein toimivan kustantajan näkökulmasta.

E-kirjat sopimusteknisestä näkökulmasta

Kustannussopimuksia tehtäessä e-kirjat muistuttavat monelta osin paperisia ”sukulaisiaan”. Esimerkkinä voidaan mainita kuvamateriaalin käyttö, josta tuntuu liikkuvan paljon vääriä uskomuksia. Kuvien käytöstä e-kirjoissa voidaan kustannussopimuksessa sopia aivan samalla tavoin kuin paperisenkin kirjan kyseessä ollessa. Muutamia sopimusteknisiä asioita on e-kirjan kyseessä ollessa kuitenkin hyvä huomioida.

Tehtäessä kirjailijan kanssa sopimusta e-kirjan julkaisemisesta keskeistä nimenomaan kustantajan kannalta on kustantajan oikeus luovuttaa saamiaan oikeuksia edelleen jollekin muulle toimijalle, joka esimerkiksi vastaa julkaisun teknisestä toteuttamisesta tai toimii palveluntarjoajana (esim. lukuaikapalvelut). Korostan kuitenkin että seuraavassa kirjatut ohjeet eivät ole lakimiehen antamia.

Paperisessa kirjassa jakeluoikeus on kustantajalla automaattisesti, E-kirjan kohdalla jakeluoikeuden siirtymisestä täytyy erikseen sopia. Esimerkiksi Gaudeamus käyttää sopimuksessaan seuraavanlaista muotoilua: ”Kustantajalla on yksinoikeus päättää teoksen valmistamisesta ja välittämisestä sähköisessä muodossa. Tätä oikeutta toteuttaessaan kustantajalla on oikeus luovuttaa teoksen jakeluoikeus seuraavalle jakeluportaalle. Tämän oikeuden nojalla kustantajalla on myös oikeus päättää esimerkiksi loppukäyttäjän oikeudesta siirtää teosta eri lukualustoilla luettavaksi”.¹² Kustannussopimuksessa on syytä myös sopia mahdollisen palkkion määräytymisperiaatteista, koska lukuaikapalveluiden suosion vuoksi myytyjen kappaleiden määrää ei voi enää pitää riittävänä perusteena.

Tärkeää on sopia myös oikeuksien palautumisen perusteista. Suomen Tietokirjailijoiden mukaan oikeuksien palautuminen tekijälle ei voi olla sidottu siihen, että teos on loppuunmyyty eikä enää yleisön saatavilla, sillä sähköisiä teoksia on mahdollista pitää saatavilla loputtomiin. Tekijänoikeuslaissa ei ole säännöksiä sähköisten oikeuksien palautumisesta, joten on tärkeää, että kustannussopimuksessa määritellään oikeuksien palautumisen ehdot. Oikeuksien siirtäminen voidaan sopia kestämään tietyn määräjän tai se voidaan sitoa esimerkiksi myytyjen kappaleiden tai maksetun tekijänpalkkion määrään. Tällöin jos kustantajan kappalemääräinen myynti tai kirjoittajalle maksettu tekijäpalkkio vuosittain alittaa sopimuksessa määritellyn rajan, tekijällä olisi oikeus pyytää oikeuksien palauttamista.¹³

Kustannussopimukseen on syytä sisällyttää myös maininta teoksen teknisestä suojaamisesta luvattoman levittämisen estämiseksi, jotta kustantajan vastuu mutta myös sen rajat ovat selvillä. Kopiointiteknologiat kehittyvät jatkuvasti, ja on todennäköistä, että nykyään käytössä olevat suojaukset on tulevaisuudessa mahdollista murtaa. Tällöin sopimuksen lauseke rajaa kustantajan vastuuta. Gaudeamuksella tarvittava maininta on muotoiltu näin: ”Kustantaja suojaa teoksen sähköisen version kopioimiselta ja tulostamiselta niillä keinoilla, jotka sillä on teoksen ilmestymisajankohtana käytössään.”¹⁴ Jakelijoilla on myös omia suojaustapojaan: esimerkiksi Elisa Kirjassa on kolme eri tason suojausvaihtoehtoa: vapaa, joka sallii teoksen jäljentämisen ja levittämisen, järeä DRM-suojaus, joka ei salli jäljentämistä, monistamista ja tulostamista lainkaan, sekä vesileimamalli, joka on suojaustasoltaan järeintä mallia heikompi, mutta mahdollistaa levitettyjen kirjojen jäljittämisen. Elisa Kirja tarjoaa kustantajille näitä kolmea mallia, ja kustantaja valitsee, miten kirjat suojataan. Esimerkiksi Elisa Kirjan tapauksessa suojaus ei maksa kustantajalle erikseen vaan se sisältyy kustantajan jakelijalle maksamaan provisioon.¹⁵

E-kirjan tekninen tuottaminen

Suosituin e-kirjaformaatti on ePub, jota tukee suurin osa verkkokirjakaupoista ja lukemiseen käytetyistä laitteista kuten älypuhelimista, tableteista ja e-kirjan lukulaitteista.¹⁶ Esimerkiksi Elisa Kirja hyväksyy myyntiin vain ePub-muotoisia kirjoja.¹⁷ ePub-tiedostoja voi kyllä tuottaa

suoraan yleisimmistä taitto-ohjelmista kuten Adobe'n InDesignista, mutta formaatin keskeisenä ominaisuutena pidetty skaalautuvuus aiheuttaa omat haasteensa taiton tarkistamiselle.¹⁸ E-kirjan kannalta keskeistä on taiton skaalautuvuus, koska samaa sähkökirjatiedostoa voidaan lukea hyvinkin eri kokoisilla laitteilla, jolloin taitossa ei voi käyttää painetun kirjan taitoissa tyypillisiä pakotettuja rivinvaihtoja. Kappaletyylejä kannattaa käyttää myös e-kirjan taitossa, mutta jotta saadaan aikaan kevyt ja siten vanhemmissa ja teholtaan heikommissakin lukulaitteissa toimiva tiedosto, tyylejä pitäisi käyttää harkitusti ja mielellään melko rajallista määrää.¹⁹ Painetun kirjan taittoa voi siis käyttää pohjana e-kirjan tuottamisessa, mutta taiton keveyteen ja skaalautuvuuteen on syytä kiinnittää huomiota painettua kirjaa enemmän. E-kirja on itsenäinen, erillinen julkaisuformaatti, jolla on oma ISBN-numero, ei pelkkä painetun kirjan sähköinen kopio.

EPub-muotoisen tiedoston voi periaatteessa tuoda suoraan esimerkiksi Adobe'n InDesign-ohjelmasta, siis samasta taitto-ohjelmasta, jolla tehdään painettujen kirjojenkin taitto. Tällöin tuloksena oleva ePub-tiedosto on e-kirjalle kuitenkin vasta lähtökohta: automaattinen konvertointi ei tee kirjalle asianmukaista sisällysluetteloja, joka mahdollistaisi joustavan liikkumisen kirjan sisällä lukujen välillä, eivätkä kirjassa mahdollisesti olevat taulukot ja kuvat käyttäyty oikein taiton skaalautuessa eri kokoihin lukulaitteisiin. ePub-muotoista sisältöä voi siis tuottaa periaatteessa helpostikin, mutta kyseessä ei pelkästään konvertoinnin jälkeen ole e-kirja, vaan tuloksena on tiedosto, joka ei noudata e-kirjatuotannon teknisiä standardeja esimerkiksi sisällysluettelon linkitysten osalta, eikä siksi toimi kunnolla lukulaitteissa.²⁰ E-kirjan viimeisen tuotantovaiheen voi ulkoistaa e-kirjoihin erikoistuneelle tekijälle. Selvityksen puitteissa tekijöiltä tiedusteltiin sähköpostitse hintaesimerkkejä, mutta vastauksia ei ensin saatu, ja toistettu kysely tuotti muutamien kohdalla vastauksen, jossa he ilmoittivat kalenteriansa olevan täynnä.

E-kirjan jakelu ja näkyvyys

Suomessa E-kirjoja myy ja jakelee Gaudeamuksen kustannusjohtaja Leena Kaakisen mukaan varsin moni tahon. Lukuaikepalveluista, jotka siis eivät myy kirjoja, vaan joissa käyttäjä saa tiettyä kuukausimaksua vastaan lukea tai kuunnella e- tai äänikirjoja, suosituimpia Suomessa lienevät Bookbeat ja Storytel, mutta myös Nextorya, Suplaa ja Suomalainen+:aa käytetään. Myyjistä voidaan mainita Elisa kirjan, lisäksi Adlibris, Booky, Akateemisen sekä Suomalaisen kirjakaupan verkkokaupat samoin kuin kustantajien omat verkkokaupat. Etenkin suurissa verkkokaupoissa ja lukuaikepalveluissa kustantaja voi parantaa kirjan saamaa näkyvyyttä erilaisilla maksullisilla, palveluntarjoajilta ostettavilla lisäpalveluilla, mutta myös kustantajan tai muun tahon suorittama sosiaalisen median markkinointi ja muu aktiivisuus vaikuttavat kirjojen näkyvyyteen.²¹ Sosiaalisen median markkinointitavoista on olemassa paljon tutkimusta, joten asiaa ei käsitellä tässä selvityksessä.²²

E-kirjojaan markkinoiva kustantaja voi Gaudeamuksen kustannusjohtaja Kaakisen mukaan halutessaan lähestyä jokaista toimijaa yksitellen, mutta koska myyjiä on useita, välityspalveluiden käyttö saattaa säästää resursseja. Yksi merkittävimmistä suomalaisista välittäjäpalveluista myös e-kirjojen kohdalla on Kirjavälitys, joka välittää e-kirjoja niin kirjakauppoihin kuin ainakin osaan lukuaikepalveluistakin. Jakelusopimukset kustantajan on

kuitenkin tehtävä kanssa suoraan lukuaikapalveluiden ym. kanssa, vaikka Kirjavälitys hoitaisikin muun. Kirjavälityksen kanssa voi myös sopia, että he hoitavat kokonaan e-kirjojen verkkokaupan, jolloin kustantajan oma verkkokauppa linkitetään Kirjavälityksen järjestelmiin siten että e-kirjojen tilaus ja toimitus ovat Kirjavälityksen käsissä. Kirjavälitys veloittaa palvelustaan joko provisioperustaisesti tai kuukausimaksuin. Mallin valintaan vaikuttaa esimerkiksi kauppatapahtumien määrä.²³

Myyjä- ja lukuaikapalveluiden lisäksi kustantajan kannalta tärkeitä asiakkaita ovat myös kirjastot, joista monet (ainakin VASKI-, HELMET-, OUTI-, HEILI- sekä LOISTO -kirjastokimppat ja useat akateemiset kirjastot) hankkivat aineistonsa Ellibs-välittäjän kautta. Kirjastojen kohdalla kustantajan näkökulmasta hankalaksi kysymykseksi saattaa muodostua kirjan lainauslisenssin hinta. Painettujen kirjojen kohdalla asia on sikäli yksinkertainen, että kirjastokimppa tai yksittäinen kirjasto arvioi tarvitsemansa kappalemäärän ja hankkii sen verran kirjoja kustantajalta. E-kirjojen kohdalla mallit ovat toisenlaisia. Ellibs esimerkiksi tarjoaa kustantajille eri lisenssvaihtoehtoja joko lainausmääräperustaisesti tai yhtäaikaisten käyttäjien määrään perustuen. Käytännössä kyse on siis siitä, ostaako kirjasto oikeuden lainata kirjaa tietyn määrän lainakertoja lisenssin voimassaoloaikana vai ostaako kirjasto oikeuden lainata kirjan maksimissaan tietylle määrälle käyttäjiä kerrallaan. Lisenssin hinta on laskettava tapauskohtaisesti, mutta jonkinlaista osviittaa voi tarjota sen huomioiminen, että painettu kirja voi olla lainassa vain yhdellä käyttäjällä kerrallaan.²⁴

Kirjastokimpassa on sovittu tietty vuosittainen summa jolla e-kirjoja hankitaan. E-kirjat ja niiden lasku on kimpan kunnille yhteinen. Summaa voidaan vuoden aikana nostaa mikäli tarve ja kysyntä kasvaa sekä jos kunnilla on rahaa. Näin kävi viime vuonna useassa kimpassa korona sulkiessa lainastoiminnan joksikin aikaa. Tällöin e-kirjojen ja e-äänikirjojen merkitys kasvoi kun tavallisia kirjoja eivät asiakkaat saaneet.²⁵

Suurin ongelma kirjastoille e-kirjojen ja äänikirjojen osalta on se, että kustantajat eivät anna kaikkia parhaimpia uutuuksiaan Ellibsiin. Hyvä puoli kirjastojen kannalta taas on se, ettei e-materiaalista kerry myöhästymismaksuja ja perimisiä, koska e-materiaali palautuu automaattisesti. Toinen huomioarvoinen seikka on, että monille kirjastokimpoille Ellibs toimittaa e-materiaalia kahta eri kautta. Yhtäältä on se kimpan yhteisesti ostama Ellibsin kautta tuleva vaihtuva kokoelma. Toisaalta on myös eKirjasto, joka on yleisten kirjastojen yhteinen palvelu ja osa Kirjastot.fi -palveluita. Myös tämän materiaali tulee Ellibsin kautta.²⁶

Siihen, mitä e-kirjoja kirjastot Ellibsin kautta haluavat, vaikuttaa kirjan hinta ja kysyntä. Kirjastoilla on useimmiten käytössä tuo yhtäaikaisten käyttäjien määrä -malli. Esim. Kari Hottakaisen Juoksuhaudantie-romaanin saattaa olla kimpassa Ellibsin kautta 2 kpl asiakkaille ”lainattavissa”. Jos ne ovat molemmat lainassa (7 vrk/14 vrk) niin asiakas voi tehdä varauksen. Mikäli kirja on kirjastokimpassa hyvin kysytty, eli painetulla versiolla on vaikka 400 henkilön varausjono, niin sen sijaan, että kimpan kaikki kirjastot ostaisivat yhden paperiversion lisää, kimppa päättää ostaa pari e-versiota lisää. Kaiken kaikkiaan e-aineiston lainausmäärät ja merkitys kirjastoille kasvavat koko ajan, mitä kehitystä korona vauhditti. E-aineistoihin kirjastokimpoissa budjetoitu rahamäärä onkin koko ajan kasvanut.²⁷

Yhteenveto

Selvityshankkeen osana toteutettu kysely osoitti, että e-kirjoihin uskotaan niin kaupallisten kuin epäkaupallistenkin kustantajien keskuudessa, ja niiden tuottamisen nähdään tulevaisuudessa muuttuvan entistä tärkeämmäksi mm. siksi että monet kirjastot ovat linjanneet hankkivansa uudet kirjat ensisijaisesti sähkökirjoina. Sähkökirjaformaatti näytti voimansa myös koronakriisin aikana kun kirjastot jouduttiin aluksi sulkemaan.

Kirjan myynnin kannalta tilanne Suomessa voi aluksi näyttäytyä monia muita maita sekaavammalta, kun e-kirjojen kauppaa ei täällä hallitse Amazonin kaltainen yksittäinen jättiläinen. Selvityksen myötä kuitenkin ilmeni, että on olemassa välityspalveluita, joiden avulla kustantaja voi halutessaan ulkoistaa osan myynnin teknisistä vastuista, joskin tällaisten palveluiden käyttäminen tietysti maksaa.

Hieman yllättäen selvityshanke paljasti e-kirjan teknisen tuotannon vaativan odotettua enemmän osaamista ja ymmärrystä esimerkiksi e-kirjojen teknisistä toimintaperiaatteista ja standardeista. Osittaista apua tähän pulmaan tuovat tekniset validiointisovellukset, mutta ne eivät kokonaan ratkaise ongelmaa. Tämänkin ongelman voi markkinoinnin tavoin ratkaista ulkoistamalla teknisen tuotannon, ratkaisu, mihin esimerkiksi Gaudeamuksella on päädytty. Kustannuksia tämäkin tietysti lisää.

Selvityksen lähteet

Julkaisematon lähdeaineisto

Jan-Erik Ylitalon, Huittisten kirjasto- ja kulttuuritoimenjohtajan sähköpostihaastattelu 2.5.2021. Haastattelu Olli Kleemolan hallussa.

Leena Kaakisen, Gaudeamus Oy:n kustannusjohtajan, haastattelu 11.1.2021. Haastattelun muistiinpanot Olli Kleemolan hallussa.

Suomen tiedekustantajien liitto ry:n jäsenille tammi-helmikuussa 2021 toteutettu kysely sähköisestä julkaisemisesta. Kyselyn vastaukset Suomen Tiedekustantajien liitto ry:n hallussa.

Opinnäytetyöt ja toimitetut teokset

Inkinen, Tommi & Löytönen, Markku & Rutanen, Anne (Toim.): Kirja muuttuvassa tietoympäristössä. Suomen Tietokirjailijat ry, Helsinki 2014. Elektroninen versio <https://www.suomentietokirjailijat.fi/media/kirja-muuttuvassa-tietoymp_169x224_final.pdf>

Salmen, Tero: Sähkökirjojen tuotannon työnkulku. Opinnäytetyö. Metropolia ammattikorkeakoulu, Helsinki 2010. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/16188/Salmen_Tero.pdf?sequence=1>

Uutiset, artikkelit ja verkkosivut

Arrakoski-Enghardt, Annamari: Kirjakauppa muutoksessa. Teoksessa Inkinen, Tommi & Löytönen, Markku & Rutanen, Anne (Toim.): Kirja muuttuvassa tietoympäristössä. Suomen Tietokirjailijat ry, Helsinki 2014, 47–53.

Elisa Kirjan verkkosivu ”Kustantajille”. <<https://kirja.elisa.fi/sivu/kustantajille>>. (Viitattu 20.1.2021)

E-Painos Oy:n verkkosivu ”E-kirjan tuottaminen” <<https://www.e-painos.fi/palvelumme/haulatko-oman-e-kirjan/>>. (Viitattu 20.1.2021)

ePub-tiedostomuodon kehittäjä sivusto: <https://www.w3.org/publishing/epub3/epub-overview.html> (viitattu 30.4.2021)

Honkasalo, Laura: Vuosisadan mullistus. Kirjailija 4/2020 <<https://kirjailijaliitto.fi/kirjailija-lehti-artikkeli/vuosisadan-mullistus/>>. (Viitattu 20.1.2021)

Inkinen, Tommi & Löytönen, Markku: Gutenbergistä digiaikaan. Teoksessa Inkinen, Tommi & Löytönen, Markku & Rutanen, Anne (Toim.): Kirja muuttuvassa tietoympäristössä. Suomen Tietokirjailijat ry, Helsinki 2014, 7–18.

Kananen, Jorma: Digimarkkinointi ja sosiaalisen median markkinointi. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä 2018.

Leiwo, Hanne: Korona-aika lisää e-kirjojen ja muiden sähköisten palvelujen kysyntää Vaasan kirjastoissa. YLE verkkouutiset 15.4.2020. <<https://yle.fi/uutiset/3-11307029>>. (Viitattu 20.1.2021)

Maarno, Rauha: Korona näytti, miksi tarvitsemme e-kirjaston. Kirjastolehti 15.6.2020 <<http://kirjastolehti.fi/artikkelit/korona-naytti-miksi-tarvitsemme-e-kirjaston/>>. (Viitattu 20.1.2021)

Pietiläinen, Juha: Kirja-ala siirtyy kohti alustataloutta. Terra Cognitan blogi 13.9.2020. <<https://www.terracognita.fi/news/kirja-ala-siirtyy-kohti-alustataloutta/>>

Pietiäinen, Jukka-Pekka: Kirja-ala kuohuu. Teoksessa Inkinen, Tommi & Löytönen, Markku & Rutanen, Anne (Toim.): Kirja muuttuvassa tietoympäristössä. Suomen Tietokirjailijat ry, Helsinki 2014, 139–150.

Puukka, Päivi: Äänikirjojen lainaus ryöpsähti kasvuun, mutta kunnon sähköinen palvelu puuttuu – ensi vuonna ehkä aukeaa valtakunnallinen e-kirjasto. YLE Verkkouutiset 30.4.2021 <<https://yle.fi/uutiset/3-11906334>> (viitattu 30.4.2021)

Rahka, Fredrik: Miten digitalisaatio muuttaa kirja-alaa. Teoksessa Inkinen, Tommi & Löytönen, Markku & Rutanen, Anne (Toim.): Kirja muuttuvassa tietoympäristössä. Suomen Tietokirjailijat ry, Helsinki 2014, 35–45.

Suomen Tietokirjailijat ry:n verkkosivu ”Vain sähköisenä julkaistun teoksen oikeuksien palautuminen” <<https://www.suomentietokirjailijat.fi/kirjailijalle/kustannussopimus/kustannussopimussuositus/vain-sahkoisena-julkaistun-teoksen-oikeuksien-palautuminen.html>>. (Viitattu 20.1.2021)

Tero Salménin verkkosivu ”Palvelut”. <<http://www.tepesa.fi/palvelut-services/>>. (Viitattu 20.1.2021)

Turun yliopiston kirjaston hankintaehdotussivu <<https://apps.utu.fi/kirjasto/lomakkeet/hankintaehdotus.htm>>. (Viitattu 20.1.2021)

Loppuviitteet

- 1 Honkasalo 2020. Tässä selvityksessä keskitytään nimenomaan e-kirjoihin, mutta jakelun kannalta keskeiset huomiot esimerkiksi lukuaikapalveluista pätevät myös äänikirjoihin, vaikka niiden tuotantoprosessi on erilainen.
- 2 Maarno 2020; Leiwo 2020; Puukka 2021.
- 3 Inkinen & Löytönen & Rutanen 2014, 12.
- 4 Pietiläinen 2020; Pietiäinen 2014; Rahka 2014.
- 5 Arrakoski-Enghardt 2014.
- 6 Suomen Tiedekustantajien Liiton Apuraha on rahoitettu Kopioston keräämillä tekijänoikeuskorvauksilla.
- 7 Suomen tiedekustantajien liitto ry:n jäsenille tammi-helmikuussa 2021 toteutettu kysely sähköisestä julkaisemisesta.
- 8 Esim. <https://apps.utu.fi/kirjasto/lomakkeet/hankintaehdotus.htm> (Viitattu 20.1.2021).
- 9 Suomen tiedekustantajien liitto ry:n jäsenille tammi-helmikuussa 2021 toteutettu kysely sähköisestä julkaisemisesta.
- 10 Suomen tiedekustantajien liitto ry:n jäsenille tammi-helmikuussa 2021 toteutettu kysely sähköisestä julkaisemisesta.
- 11 Esim. <https://apps.utu.fi/kirjasto/lomakkeet/hankintaehdotus.htm> (Viitattu 20.1.2021).
- 12 Siteerattu Gaudeamuksen kustannusjohtaja Leena Kaakisen 11.1.2021 antaman muotoilun mukaan.
- 13 <https://www.suomentietokirjailijat.fi/kirjailijalle/kustannussopimus/kustannussopimussuositus/vain-sahkoisena-julkaistun-teoksen-oikeuksien-palautuminen.html>. (Viitattu 20.1.2021)
- 14 Siteerattu Gaudeamuksen kustannusjohtaja Leena Kaakisen 11.1.2021 antaman muotoilun mukaan.
- 15 Leena Kaakisen haastattelu 11.1.2021.
- 16 Salmén 2010, 15–19.
- 17 <https://kirja.elisa.fi/sivu/kustantajille> (Viitattu 20.1.2021).
- 18 ePub-muotoisen kirjan tuottaminen Word-muotoisesta lähdetekstistä on kuvattu yksityiskohtaisesti Salménin opinnäytetyössä. Salmén 2010, 24–35.
- 19 Salmén 2010, 29–39.
- 20 <https://www.w3.org/publishing/epub3/epub-overview.html> (viitattu 30.4.2021)
- 21 Leena Kaakisen haastattelu 11.1.2021.
- 22 esim. Kananen 2018.
- 23 Leena Kaakisen haastattelu 11.1.2021.
- 24 Jan-Erik Ylitalon sähköpostihaastattelu 2.5.2021.
- 25 Jan-Erik Ylitalon sähköpostihaastattelu 2.5.2021.
- 26 Jan-Erik Ylitalon sähköpostihaastattelu 2.5.2021.
- 27 Jan-Erik Ylitalon sähköpostihaastattelu 2.5.2021.